

ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
สำหรับเด็กและเยาวชน

Problem of Multidisciplinary Participation in Criminal Justice Process for
Children and Youth

¹วาสนา ภัทรนันท์กุล (Vasana Pataranantakul)

²สุขสมัย สุทธิบดี (Suksmai Sutthibodee)

³อุทัย อาทิวะ (Uthai Arhivech)

⁴วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (Vacharin Patjekvinyusakul)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (Ramkhamhaeng University)

Email: ahkaarbu@gmail.com

Received February 10, 2019; Revised February 24, 2018; Accepted, September 15, 2019

Abstract

The problems concerning multidisciplinary participation in criminal justice processes for children and youth are as follows: In interrogating children and youth committing offences, there is a defective exemption that allows investigation officers to conduct interrogations. Regarding the problem of multidisciplinary participation in searching for facts regarding children and youth charged with actions the law determines as unlawful without legal prescriptions. If a multidisciplinary team participates in the investigation of the facts, the facts may prove to be variegated and based on the perspectives of different points of view. In comparing the Thai and selected foreign jurisdictions concerning multidisciplinary participation. Certain countries have agencies or organizations which participate in criminal justice processes for children and youth, but these are not designated by the term “multidisciplinary team.” In studying documents in addition to carrying out interviews and “brainstorming” with experts, guidelines for amending the law in the current connection were framed. It is deemed appropriate to allow multidisciplinary teams to participate at the investigation stage for children and youth committing offences in all cases without exception. Including the search for facts.

Keywords: Multidisciplinary, children and youth, Criminal Justice Process

บทคัดย่อ

ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่าในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความผิด มีข้อบกพร่องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำได้ ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริง ควรให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง เพราะทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่หลากหลายและหลายมุมมอง ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศมีบางประเทศที่มีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ไม่ได้เรียกว่าสหวิชาชีพ ดังนั้น การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมาย โดยเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทุกกรณี โดยไม่มีข้อบกพร่อง และเข้าร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริงด้วย

คำสำคัญ: สหวิชาชีพ, เด็กและเยาวชน, กระบวนการยุติธรรม

บทนำ

ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากสังคมและสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ส่งผลให้มีการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เนื่องมาจากความอ่อนด้อยทางวุฒิภาวะและสติปัญญาของเด็กและเยาวชน กฎหมายจึงเข้ามาคุ้มครองสิทธิ โดยกำหนดให้มีสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชน เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งการจับกุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยโดยไม่ชักช้าหลังทำการจับกุม และต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หลังจากนั้นจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมยังสถานพินิจ

ในการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 133 ทวิ วรรค 1 และมาตรา 134/2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติ มาตรา 133 ทวิ มาใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ดังนั้นการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน และผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการถามปากคำเด็กนั้น ผู้ที่เข้าร่วมอยู่ด้วยในลักษณะของการร่วมฟังการสอบปากคำเด็กของพนักงานสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่คำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหา นอกจากมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการร่วมฟังการสอบสวนแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว และให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน จึงเป็นได้ว่าบทบาทของทนายความตามกฎหมายมิใช่ร่วมฟังการสอบปากคำเพียงอย่างเดียว อาจซักถามและให้คำปรึกษาการให้ปากคำหรือข้อกฎหมายต่าง ๆ ได้

ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และทนายความร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าจะเป็นพยานหรือผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ต้องหา ก็เพื่อให้บรรยากาศ

ไม่เคร่งเครียดมีความเป็นมิตรกับเด็ก (Child Friendly Atmosphere) ซึ่งถือว่านักวิชาชีพต่างสาขามาร่วมฟังการสอบสวน หรือเรียกว่า สหวิชาชีพร่วมฟังการสอบสวนของพนักงานสอบสวน สหวิชาชีพเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม ต่างนำความรู้และแนวคิดมาแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ (Panitpan, 1991)

ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เป็นการประสานงานแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ รวมทั้งทนายความร่วมฟังการสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการบังคับหรือสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือสหวิชาชีพดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมฟังการสอบสวนได้อย่างแท้จริง เพราะว่าไม่มีกฎหมายหรือบทลงโทษ สำหรับผู้ที่ไม่มาตามที่พนักงานสอบสวนได้ประสานหรือร้องขอ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสหวิชาชีพพบว่า พนักงานสอบสวนเห็นว่าการมีสหวิชาชีพเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยากและไม่จำเป็นเท่าใดนัก (Oroongroj et al., 2007) ส่วนในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงในการกระทำผิด ปัจจุบันให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการสืบเสาะ โดยไม่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมแต่อย่างใด ดังนั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นการศึกษาประเด็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา โดยให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมและให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเพื่อเสนอศาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และแนวทางแก้ไขกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยวิจัยกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ มาตรา 134/1 ที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำ รวมทั้งวิจัยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 31 มาตรา 82 เกี่ยวกับการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งวิจัยเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เพื่อเสนอแนะสำหรับแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในประเทศไทย

บททวนวรรณกรรม

กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนมีเป้าหมายสำคัญ โดยมุ่งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก จึงมิได้มุ่งเน้นที่การลงโทษ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กลไกต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนจึงมีลักษณะเป็นการ

เฉพาะและเหมาะสมต่อการพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของแต่ละประเทศ ถูกออกแบบเพื่อเป้าหมายสำคัญดังกล่าวตามบริบทของประเทศนั้นเอง โดยมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (Phoprom, 2011) เป็นมาตรฐาน ในการคุ้มครองสิทธิเด็กได้ยึดหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กที่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายหนึ่งที่ใช้ในการตีความในกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็ก นอกเหนือจากหลักการให้ความสำคัญของการแสดงออกซึ่งความสามารถของเด็ก โดยหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนั้น ถือว่ามีความสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก โดยให้คำจำกัดความของคำว่าผลประโยชน์สูงสุดของเด็กไว้ว่า หมายถึงสิทธิประโยชน์ของเด็กทั้งปวงที่พึงมีพึงได้ในฐานที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่รอดอยู่ภายในกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ให้การรับรองหรือโดยสามัญสำนึกของวิญญูชนทั่วไป ย่อมเห็นได้ว่าเป็นสิทธิประโยชน์ของเด็ก (Patjekvenyusakul, 1994)

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน จะต้องมีความคิดว่าเด็กเป็นผู้ที่อ่อนไหวทางอารมณ์ได้ง่าย และถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้น การมองเด็กที่กระทำผิดจะต้องมองที่ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคนว่า การที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดทางกฎหมายอาญานั้น เพราะเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งควรมีการแก้ไข พื้นฟูเด็กให้เหมาะสม โดยรัฐจำต้องเข้าไปแทรกแซงอำนาจการปกครองเด็กของบิดามารดา รัฐจะแสดงบทบาทเสมือนบิดามารดาของเด็ก (The state is the father) ในการเข้าไปปกป้องคุ้มครองเด็ก ก่อนที่เด็กจะได้รับผลร้ายแรงมากขึ้นติดตามมา บทบาทในการเข้าแทรกแซงของรัฐดังกล่าวนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก การแสดงบทบาทดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์ในการเข้าแทรกแซงเพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าการลงโทษ เพื่อที่จะได้ทำให้เด็กสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (Rabi Bhadanask Research and Development Institute, 2010)

ในด้านของสิทธิเด็กนั้น ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน เพราะเด็กเป็นกลุ่มชนที่ต้องการการปกป้องคุ้มครองมากกว่าคนทั่วไป หลังจากนั้นแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กได้พัฒนาขึ้น ซึ่งสรุปปฏิญญาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 (The Geneva Declaration of the Rights of the Child, 1924)

การร่างปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นเครื่องมือของสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ที่ให้การคุ้มครองสิทธิของเด็ก โดยการร่างปฏิญญานี้ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพกองทุนระหว่างประเทศ (Save the Children Fund International Union) โดยมีสาระสำคัญคือเด็กจะต้องได้รับการพัฒนาตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กที่จะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับการบำบัดรักษา หรือเด็กกำพร้าจะต้องได้รับที่อยู่อาศัยและความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งปฏิญญานี้ได้รับการยอมรับจากองค์กรของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ

2) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 (The Declaration of the Rights of the Child, 1948)

ในปี ค.ศ. 1939 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น จึงทำให้สันนิบาตชาติสิ้นสุดบทบาท ด้วยเหตุนี้ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 จึงหมดความหมายด้วยเช่นกัน แต่ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น ได้มีการนำปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา มาพิจารณาใหม่ ซึ่งต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ได้ลงมติยอมรับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 อีกทั้งปฏิญญานี้ยังคงหลักการและเนื้อหาของปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา

ค.ศ. 1924 ไว้ทุกประการและเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนให้สมบูรณ์ ในปฏิญญาดังกล่าวได้กำหนดหลักการพื้นฐาน ได้แก่ เด็กจะต้องได้รับความคุ้มครองโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือความเชื่อ เด็กจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เด็กที่จะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับการพยาบาล เป็นต้น

3) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1959 (The Declaration of the Rights of the Child, 1959)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าเนื้อหาและหลักการของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 มิได้ให้ความสำคัญต่อความต้องการของเด็กอย่างเพียงพอ จึงต้องมีข้อกำหนดโดยเฉพาะสำหรับความต้องการพิเศษของเด็ก ซึ่งต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ได้ลงมติยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งในการยกร่างปฏิญญาดังกล่าวประเทศต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของวัฒนธรรมและการพัฒนาในเรื่องของเศรษฐกิจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่างปฏิญญาดังกล่าว (Todres, 1998) โดยเนื้อหาของปฏิญญานี้ มีข้อความยืนยันให้หนักแน่นถึงสิทธิต่าง ๆ ของเด็กที่จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (The Convention on the Rights of the Child, 1989)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ในปลายปี ค.ศ. 1970 รัฐสมาชิกสหประชาชาติ ซึ่งนำโดยรัฐบาลแห่งประเทศโปแลนด์ได้มีการอภิปรายที่จะให้มีการพิจารณาร่างตราสารระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้คุ้มครองสิทธิของเด็ก (Concepcion, 2000) ซึ่งอนุสัญญานี้ถือว่ามีผลสำคัญต่อการให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นอนุสัญญาที่ให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เด็กฉบับแรกที่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่รัฐภาคีมีพันธะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กอันเป็นพลเมืองของตน โดยในการจัดทำอนุสัญญานี้ได้มีการนำเอาหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการให้การคุ้มครองสิทธิของเด็ก โดยเฉพาะหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ (Rios-Kohn, 1998)

5) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights)

สิทธิมนุษยชนเป็นหลักประกันที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่บรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้เห็นพ้องต้องกันตราขึ้นไว้เป็นบรรทัดฐาน เพื่อส่งเสริมคุ้มครองและพิทักษ์ไว้ซึ่งสิทธิพื้นฐานของประชาชนนานาประเทศทั่วโลก โดยประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ มีเจตนารมณ์ที่บัญญัติขึ้น เพื่อรับรองสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์ หรือสังคมแห่งชาติ ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ (Human Rights Coordinating Committee, 2001)

6) แนวคิดความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (Juvenile justice proceeding) และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่ (Criminal justice proceeding)

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เกิดจากแนวคิดปรัชญาภักษัตริย์ หรือรัฐเป็นบิดาของเด็ก (Parens patriae philosophy) โดยมีศาลคดีเด็กเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ทำหน้าที่พิทักษ์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภายในรัฐ ไม่ถือหลักเด็กต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อรัฐ (Accountability to state) ทำนองเดียวกับผู้ใหญ่ ซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อรัฐ ยังผลให้มีวิธีปฏิบัติระหว่างศาลคดีเด็ก โดยมุ่งเน้นลักษณะบิดาปกครองบุตรไม่เคร่งครัดในเรื่องสิทธิของผู้กระทำผิดตามหลักคุ้มครองสิทธิผู้กระทำผิดอาญา

(Due process) ทำนองเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิดและเน้นวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Treatment/rehabilitation) เป็นสำคัญ (Patjekvenyusakul, 2002)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับปัญหากฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงเพิ่มเติมตามคำแนะนำ ดังนี้

1. การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรา งานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน กฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และกฎหมายต่างประเทศ

2. การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual depth Interview) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กลุ่มบุคคลและจำนวนบุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและการคุ้มครองเด็ก จำนวน 45 ท่าน คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาทำการระดมสมอง (Brain Storming) จากผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการที่จะนำไปปรับใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ตลอดจนวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในเรื่องการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ยังไม่มีความเหมาะสม จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดให้สหวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

สรุปผล

จากปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ที่มีข้อบกพร่องตามกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนสามารถสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยมีสหวิชาชีพไม่ครบนั้น ผลการวิจัยเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกรณี เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และในส่วน

ของการสืบเสาะข้อเท็จจริง ผลการวิจัยเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง เพื่อจะได้ข้อคิดเห็นและมุมมองที่หลากหลายจากสหวิชาชีพ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์รายบุคคล และการระดมสมอง การอภิปรายผลวิจัยตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนและการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริง จากการวิจัยเอกสารพบว่า ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากฎหมายยังไม่ได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน สหวิชาชีพเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม ต่างนำความรู้และแนวคิดมาแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ (Panitpan, 1991) ต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่ได้มีการแก้ไข (ฉบับที่ 20) เมื่อ พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของสหวิชาชีพ ซึ่งเหตุผลในการตรากฎหมายนี้ คือในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนยังมีความชำนาญในด้านจิตวิทยาเด็กไม่เพียงพอ รวมทั้งมิได้คำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กที่อ่อนแอเท่าที่ควร และการใช้ภาษากับเด็กและเยาวชนยังไม่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การถามปากคำเด็กและเยาวชนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน และส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อนโดยหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก (Van Bueren, 1998)

ต่อมาได้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าวให้มีกระบวนการถามปากคำและสืบพยานสำหรับเด็กเป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และบทบัญญัติในมาตรา 4 มาตรา 25 และมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงได้มีการกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากรณีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีนั้น ในการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้บัญญัติอนุโลมให้นำหลักในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 133 ทวิ มาใช้สำหรับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยสหวิชาชีพประกอบด้วยพนักงานสอบสวน อัยการ หน่วยงานความมั่นคงจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ จากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามบทความที่เขียนไว้ว่าสิทธิประโยชน์ของเด็กทั้งปวงที่พึงมีพึงได้ในฐานะที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่รอดภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Patjekvinyusakul, 1994)

แต่ในปัจจุบันพบว่าปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนนั้น ยังไม่เพียงพอและยังมีส่วนที่ไม่เหมาะสมในการให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน จากการวิจัยพบว่า การสอบสวนเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ที่เป็นผู้เสียหายหรือพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ในการถามปากคำนั้น ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม และให้มีนักจิตวิทยา

หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ได้อำนาจและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กหรือคำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำหลาย ๆ ครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ในการประสานสหวิชาชีพนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องเป็นผู้ประสานงานหรือแจ้งให้นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการสอบสวน ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาในการไม่สามารถประสานให้ร่วมสอบปากคำพร้อมกันได้ เนื่องจากเมื่อพนักงานสอบสวนประสานไปแล้ว มีบางหน่วยงานไม่เข้าร่วมตามวันและเวลาที่ประสานได้ จึงเป็นปัญหาในการสอบปากคำของพนักงานสอบสวน จากงานวิจัยพบว่าพนักงานสอบสวนเห็นว่าการมีสหวิชาชีพเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยากและไม่จำเป็นเท่าใดนัก (Oroongroj et al., 2007) และกฎหมายยังได้กำหนดไว้อีกว่า ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ แต่ถ้ามีบุคคลใดบุคคลหนึ่งร่วมอยู่ด้วยก็สามารถที่จะทำการสอบสวนได้นั้น

ด้วยข้อยกเว้นดังกล่าว ทำให้พนักงานสอบสวนที่ไม่เคร่งครัดหรือตระหนักในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็กก็มักนำข้อยกเว้นมาใช้ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทำงานของตนเองจึงไม่เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะการมีข้อยกเว้นที่มีสหวิชาชีพไม่ครบก็สอบปากคำได้ เนื่องจากสหวิชาชีพเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขา เช่นนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ผ่านการเรียนรู้และอบรมในเรื่องของจิตวิทยา จึงมีความสามารถในการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลดีในด้านจิตใจของเด็กและเยาวชนและยังสามารถสอบถามข้อมูลและรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงในการกระทำ ความผิดได้ดีกว่าพนักงานสอบสวนที่ได้ผ่านการอบรมในด้านนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ พบว่าที่ผ่านมาในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน มักจะใช้ข้อยกเว้นของกฎหมายนี้ เพราะมีความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 5294/2549 ที่สอบปากคำเด็กและเยาวชนที่มีสหวิชาชีพไม่ครบก็สามารถส่งฟ้องศาลได้ ทำให้การสอบสวนดังกล่าวไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งปัญหาเกิดจากการที่พนักงานสอบสวนได้ประสานสหวิชาชีพแล้ว แต่มีบางหน่วยงานมีข้อขัดข้องในการนัดเวลาให้ตรงกัน เพราะแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ประจำอยู่แล้ว ไม่สามารถจัดสรรเวลาได้เมื่อพนักงานสอบสวนได้ประสานเพื่อเข้าร่วมในการสอบสวน อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดบทบาท อำนาจ หน้าที่ หรือข้อบังคับไว้อย่างชัดเจนในการกำหนดให้สหวิชาชีพต้องเข้าร่วมเมื่อได้รับการประสานโดยพนักงานสอบสวน จึงควรที่จะหาแนวทางในการปรับแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนของยกเว้นดังกล่าว และส่วนของบทบาทและหน้าที่ของสหวิชาชีพ ให้มีความชัดเจน รวมถึงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 ในการสอบสวนได้กำหนดไว้ว่าการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วยก็ได้ จะเห็นได้ว่าในส่วนนี้กฎหมายก็ได้กำหนดให้มีสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า กรณีที่กฎหมายมีข้อยกเว้นกรณีจำเป็นเร่งด่วนให้พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนได้นั้น เห็นควรให้ยกเลิกข้อยกเว้นดังกล่าว และแก้ไขให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนครบทุกสาขาและทุกคดีที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เพื่อให้ตรงตาม

วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีเจตนาในการที่จะให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาญา และในส่วนของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ส่วนการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง สภาพปัญหาในปัจจุบันกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การสืบเสาะกฎหมายกำหนดให้สถานพินิจมีหน้าที่ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในด้านความเป็นอยู่ สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม และมูลเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นขั้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ค้นหาแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งในปัจจุบันการสืบเสาะที่ปฏิบัติโดยหน่วยงานสถานพินิจเพียงฝ่ายเดียว อาจยังไม่สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน

เนื่องจากปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีจำนวนมาก และการกระทำความผิดมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้จากสถานพินิจฝ่ายเดียวไม่เพียงพอต่อการที่จะหาแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม ถ้าหากสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง ก็จะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ทำให้สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สภาพแวดล้อมและสังคมรอบข้างของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อสืบหาสาเหตุในการกระทำความผิด ปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้สหวิชาชีพเข้าร่วม จึงทำให้สหวิชาชีพไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางที่จะทำการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเสนอข้อมูลต่อศาลในการพิจารณาอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลไป

ดังนั้น ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงควรที่จะมีสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะ เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน โดยเฉพาะในด้านจิตวิทยา ซึ่งสามารถรวบรวมและเก็บข้อมูล และประเมินผล อันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน หรือเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครอบคลุม อีกทั้งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่า การที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างมากในการที่จะทำการแก้ไขฟื้นฟูได้ตรงประเด็น หรือตรงกับสภาพปัญหาในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเห็นด้วยที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการที่จะหาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อเสนอข้อมูลดังกล่าวต่อศาลในการที่จะพิจารณาเป็นรายบุคคล

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรให้สหวิชาชีพเข้าไปสืบเสาะร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคม และความเป็นอยู่ของครอบครัว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว และจากการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญต่างก็มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันที่จะให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และแนวทางแก้ไขกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น พบว่าประเทศไทยมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนแต่ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ส่วนกฎหมายต่างประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกาพบว่ามีการมีกลุ่มผู้มีความเชี่ยวชาญหลาย ๆ อาชีพมาทำงานร่วมกันเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านนโยบายการสอบสวน การบำบัดผู้ถูกกระทำและผู้กระทำความผิด รวมทั้งผู้ที่มีความชำนาญเข้าร่วมในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นคดีและยังมีการกระบวนกรหันเหคดีก่อนฟ้อง โดยมีผู้พิพากษาศาลเยาวชน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ร่วมดำเนินการเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และกลับไปสู่สังคมได้

จากการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนยังไม่มีที่เหมาะสม ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการจะคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนอย่างครอบคลุมเพราะสหวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถเฉพาะด้าน ที่สามารถใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการที่จะสืบทราบข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางในการที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ตรงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนมากที่สุด

ผลจากการศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่าตามกฎหมายไทยสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้เพียงในชั้นสอบสวนเท่านั้น และในกรณีเร่งด่วนมีสหวิชาชีพไม่ครบก็สามารถทำการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงกฎหมายมิได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วม จากงานวิจัยได้สรุปไว้ว่าในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพนั้น สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดี (Oroongroj et al., 2007) จึงเห็นควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วยที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน และให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากสหวิชาชีพแต่ละสาขามีความเชี่ยวชาญคนละด้าน และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการสืบเสาะรวบรวมข้อเท็จจริง เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาพิพากษาและแก้ไขฟื้นฟู เพิ่มเติมจากรายงานของสถานพินิจอีกส่วนหนึ่งในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเป็นประเด็นสำคัญที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกคน ควรที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างตรงประเด็นทุกคน และจากงานวิจัยผลจากการสอบถามเด็กและเยาวชนพบว่าเด็กและเยาวชนมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในทางที่ดี (Oroongroj et al., 2007) จึงควรที่จะหาแนวทางให้สหวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบเสาะร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการหาข้อเท็จจริงถึงสาเหตุ หรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด สภาพความเป็นอยู่สังคมรอบข้างของเด็กและเยาวชน

การระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ควรให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว เพื่อจัดทำรายงานส่งให้กับผู้พิพากษาในแต่ละคดีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ มาตรา 134/1 ที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำได้
2. เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 31 มาตรา 82 เกี่ยวกับการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
3. เห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกครั้ง แต่อาจจะยกเว้นเฉพาะบางสาขาที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็น ไม่ต้องเข้าร่วมทุกครั้งก็ได้
4. เห็นควรให้มีหน่วยงานหรือองค์กรสหวิชาชีพเป็นอิสระ เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้สหวิชาชีพสามารถเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย
2. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อเท็จจริง ที่จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน
3. ทำให้ทราบข้อมูล ผลการเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและเพิ่มเติมกฎหมายของประเทศไทย
4. ได้แนวทางในการปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน เพื่อให้สหวิชาชีพสามารถเข้าร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความสามารถในแต่ละด้านของสหวิชาชีพ

References

- Concepcion, Natasha P. (2000). The Convention on the Rights of the Child After Ten Years: Success or Failure. *Human Rights Brief*, 7(2).
- Human Rights Coordinating Committee. (2001). *HUMAN RIGHTS: Collecting Treaties Important International Human Rights*. Bangkok: Human Rights Coordinating Committee.
- Oroongroj et al. (2007). *Research and study project for monitoring and evaluation of the provision of multidisciplinary practice in child interrogation according to the Code of criminal procedure Section 133 bis*. Bangkok: Thammasat University Research and Consultancy Institute (TU–RAC).
- Panitpan, S. (1991). Academic Articles for Entrepreneurship Lecture on SK.607, *Working as a Faculty or Multidisciplinary*. Bangkok: Thammasat University.
- Patjektivinyusakul, V. (1994). Standards of Treatment for Children accused of committing on offense under the Convention on the Rights of the Child. *DULPAHA*, 5 (41), 18–36.
- Phoprom, A. (2011). *Access to justice for children and youth the Way to Sustainable Social Justice*, presented at The 9th national symposium of justice administration public involvement in sustainable development of the justice system. Bangkok: Office of Justice Affairs.
- Rabi Bhadasak Research and Development Institute. (2010). *Research project on classification, remediation, treatment, rehabilitation and follow-up of children and youth entering the justice system in relation to the judiciary*. Office of the Judiciary. Bangkok: Office of the Judiciary.
- Rios-Kohn, R. (1998). The Convention on the Rights of the Child: Progress and Challenges. *Geo. J. on Fighting Poverty*, 5(2), 139.
- The Convention on the Rights of the Child, 1989.
- The Declaration of the Rights of the Child, 1948.
- The Declaration of the Rights of the Child, 1959.
- The Geneva Declaration of the Rights of the Child, 1924.
- Todres, J. (1998). Emerging Limitations on the Rights of the Child: the U.N. Convention on the Rights of the Child and Its Early Case Law. *Columbia Human rights Law Review*, 30(1), 159–200.
- Van Bueren, G. (1998). *The International Law or the Rights of the Child (International Studies in Human Rights)*. The Hague: Nijhoff.